

TRABALLO FIN DE ESTUDOS (INTERPRETACIÓN/CANTO)

CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA

TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS DECRETO 163/2015, DO 29 DE OUTUBRO)

(Modificación da programación prevista para o curso 2019/20, debido á situación de emerxencia sanitaria no territorio da Comunidade Autónoma de Galicia, seguindo as Instrucións do 27 de abril de 2020, da Dirección Xeral de Educación, Formación Profesional e Innovación Educativa para o desenvolvemento do terceiro trimestre do curso académico 2019/20, nos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia)

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
DISCIPLINA: TRABALLO FIN DE ESTUDOS										
ESPECIALIDADE	Interpretación							ITINERARIO		CANTO
CARÁCTER	Obrigatoria							TIPO DE CLASE		TITORÍA INDIVIDUAL
DEPARTAMENTO	CANTO							XEFE DE DPTO.		Mª Teresa Bárbara Criado
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso	4º curso		COORDINADOR/A DA DISCIPLINA		Mª Teresa Bárbara Criado		
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	* (Ver titorías)
ECTS/CUAD.							10		Curso académico:	2019 - 2020
DOCENTES:	NOME E APELIDOS							EMAIL/TEL/WEB		TITORÍAS
	Mª Teresa Bárbara Criado							maitetxubarbara@edu.xunta.es		Martes, de 12:00 a 13:00 (C. II) Mérgores, de 9:00 a 10:00 (C. I e II) Venres, de 10:00 a 11:00 (C. I)

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
DESCRITOR:	Interpretación dun concerto público con elaboración e defensa dun traballo académico que poderá versar sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento ou calquera outra temática relacionada coa especialidade e itinerario.
COÑECEMENTOS/REQUISITOS PREVIOS	Son coñecementos previos todos os abordados ao longo de todos os estudos conducentes á titulación na especialidade e itinerario correspondente. Requírese estar matriculado nos créditos da disciplina do traballo fin de estudos, así como o cumprimento dos prazos e normas establecidas no protocolo correspondente, aprobado polo centro. A presentación pública do TFE estará condicionada á superación de todas as disciplinas que integran o plan de estudos da súa especialidade.
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16
COMPETENCIAS XERAIS:	X2, X3, X5, X6, X7, X8, X10, X13, X21, X25
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	EI1, EI2, EI3, EI4, EI5, EI6, EI8, EI10
<i>*Ver a listaxe e descrición de competencias no Decreto 163/2015, do 29 de outubro</i>	

3. OBXECTIVOS	
DESCRICIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
-Elaborar e defender un traballo académico que integre, sintetice e aplique os coñecementos teóricos adquiridos ao longo dos cursos e saber buscar e seleccionar información valorando o xeito crítico.	T1, T2, T3, T4, T5, T6, T8, T14, T15, T16, X5, X7, X8, X10, X13, X25 EI2, EI6, EI10
-Interpretar un concerto público onde se reflectan todos os coñecementos prácticos e artísticos adquiridos o longo das disciplinas cursadas.	T1, T2, T3, T5, T6, T15, T16, X2, X3, X5, X6, X7, X8, X13, X21, EI1, EI2, EI3, EI4, EI5, EI6, EI8, EI10

4. CONTIDOS		
TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
<p>Exercicio escrito (Traballo académico e defensa do mesmo).</p> <p>O contido do mesmo poderá referirse a:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aspectos didácticos da ensinanza do canto. - Aspectos anatómicos e/ou específicos do aparello fonador e as súas implicacións no canto. - Evolución estilística do repertorio. - Evolución da técnica vocal, e/ou aportacións de pedagogos destacados. - Análise dalgúna obra/s ou autor/es. - Aspectos lingüístico musicais - Implicacións escénicas do repertorio vocal. 	<p>O traballo poderá versar sobre diversos aspectos do repertorio elixido, do seu instrumento, ou calquera temática relacionada coa especialidade, tanto en aspectos históricos, estilísticos como didácticos, e aprobada polo Departamento.</p> <p>Deberá ter unha extensión mínima de 20 páxinas, tamaño DIN A4, letra Arial tamaño 12, a dobre espazo, sen contar coas referencias bibliográficas e os títulos. Cun número mínimo de 5.500 palabras, segundo o establecido pola comisión de coordinación pedagóxica do centro.</p> <p>Deberá estar debidamente presentado, cunha correcta encadernación, que permita a súa posterior garda na biblioteca do centro.</p> <p>Dito traballo deberá conter un resumo da mesma en galego, castelá e nun idioma estranxeiro, de entre 150 e 300 palabras.</p> <p>No caso de precisar unha modificación en relación ao tema elixido e/ou aos seus apartados, deberá dirixirse solicitude ao departamento cun prazo mínimo de dous meses antes da data previsible de realización. O departamento disporá de cinco días hábiles para resolver, comunicar ao alumno a súa decisión, e trasladar á xefatura de estudos a modificación, de ser o caso.</p> <p>No caso de precisar dunha modificación respecto de tema elixido e/ou os seus apartados, deberá dirixirse ao departamento cun prazo mínimo de tres semanas antes da data prevista de presentación do mesmo. O departamento disporá de un día hábil para resolver e comunicará ao alumno/a a súa decisión.</p> <p>O alumno/a disporá dun máximo de 20 minutos para a defensa do seu traballo académico, a continuación o tribunal abrirá un proceso de debate ou poderá formular rolda de preguntas, cun máximo de 10 minutos para dita parte.</p> <p>A presentación do traballo realizarase de xeito telemático, mediante vídeo conferencia co tribunal avaliador. Disporá duna máximo de 20 minutos para a defensa do seu traballo académico, e a continuación o tribunal abrirá un proceso de debate ou poderá formular rolda de preguntas, cun máximo de 10 minutos para dita parte.</p>	*
<p>Interpretación (Concerto público)</p>	<p>Terá unha duración de entre 45 e 70 minutos, coa posibilidade dun descanso opcional que non computará no tempo e que non debe exceder de 15 minutos. A proposta do programa de dito concerto terá que ser aprobada polo departamento e será entregada na forma e prazos establecidos no protocolo aprobado polo centro.</p> <p>No caso de que se producise algunha modificación sobre o programa a interpretar deberá ser notificado mediante instancia dirixida ao departamento para a súa supervisión e aprobación, cun mínimo de 30 días hábiles sobre a data prevista para a presentación do mesmo. O departamento disporá de cinco días hábiles para resolver ao respecto sobre dita posible modificación, facer a comunicación ao alumno/a, e trasladar a modificación á xefatura de estudos, de ser o caso.</p> <p>O programa do concerto deberá estar integrado por obras dun mínimo de tres estilos diferentes, escollidos de entre os seguintes: Oratorio ou cantata, Ópera, Zarzuela, Lied ou canción estranxeira, Canción española, e Aria de concerto.</p> <p>Asemade, deberá ser interpretado nun mínimo de tres linguas, das cales dúas deberán ser idiomas estranxeiros.</p> <p>A interpretación das obras realizarase co acompañamento de piano, e poderán incluírse obras dentro do programa de carácter camerístico coa participación doutros instrumentos acompañantes, sempre que non superen un terzo da duración da totalidade do concerto. Neste caso, poderase distribuír o concerto en tres partes, sempre e cando a duración total de ambos descansos non supere os 15 minutos.</p> <p>As obras deberán ser interpretadas de memoria, coa excepción do xénero de oratorio ou cantata.</p> <p>O programa de man deberá ser presentado con notas ao mesmo, seguindo o protocolo establecido a tal fin, e que está a disposición do alumnado na páxina web e taboleiro do centro.</p> <p>Cada membro do tribunal poderá dispor de copias de partituras do programa do concerto, que serán facilitadas polo alumno/a con suficiente antelación ao xefe/a do departamento, en papel, ou soporte dixital.</p>	*
Concerto público : A escoller unha das opcións		
<p>Gravación do programa de concerto</p>	<p>Terá unha duración mínima de 20 minutos, sen posibilidade de descanso opcional. O programa a interpretar será consensuado co seu titor ou titora, comunicalo ao departamento para a súa aprobación cunha antelación mínima de dúas semanas respecto da data prevista de realización.</p> <p>O alumno/a disporá dun máximo dunha hora para facer a gravación, facilitándolle unha clave nos dez minutos anteriores á mesma. Asemade, disporá dun máximo de dez minutos engadidos para o seu envío ao presidente/a do tribunal.</p> <p>De ser posible, a interpretación farase con acompañamento instrumental, facendo uso</p>	

	<p>para iso de gravacións xa existentes , podendo servir tanto reducións pianísticas como orquestrais.</p> <p>O alumno/a presentará notas ao programa que vaia a interpretar, e que remitirá cunha antelación mínima de dous días xunto coas partituras correspondentes ao mesmo, en soporte dixital.</p>	
Traballo relacionado co concerto	<p>O alumno/a enviará ao presidente do tribunal cunha antelación mínima de dous días, un traballo relacionado cunha proposta de concerto, con obras de diferentes estilos e épocas, que inclúa tanto o traballo estilístico musical, como o afondamento nos personaxes e a tradución dos textos en linguas estranxeiras, de ser o caso.</p> <p>Fará unha presentación do mesmo, de xeito telemático, cunha duración máxima de 15 minutos, tras a cal, o tribunal poderá formular preguntas relacionadas co mesmo, durante unha duración máxima de cinco minutos.</p>	
* A distribución de sesións para cada apartado así como a totalidade das mesmas dependerá do número de titorías, así como da cantidade de alumnado.		

5. PLANIFICACIÓN DOCENTE E METODOLOXÍA			
TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Proposta e elaboración dun traballo académico e a exposición e defensa do mesmo	5	70	75
Proposta e elaboración dun programa de concerto e ensaios de preparación para a presentación pública do mesmo	10	190	200
Titorías	20		20
Audicións públicas anteriores ao concerto final	3		3
Presentación pública do concerto	2		2
TOTAL HORAS:			300

6. AVALIACIÓN			
<p>O número máximo de convocatorias para a superación do TFE é de dúas.</p> <p>Cada unha das probas de cada convocatoria poderá realizarse no mesmo día ou en dous días correlativos segundo as necesidades do alumno/a.</p> <p>Dentro de cada convocatoria, o alumno deberá superar as dúas probas (a do Concerto, e a da Presentación do traballo escrito e debate).</p> <p>Respecto das datas de realización do TFE, tanto para a convocatoria ordinaria como para a extraordinaria, consultar o protocolo establecido a tal fin polo centro educativo. Asemade, consultar as condicións de presentación do traballo académico, e prazo, no recollido no protocolo a tal fin.</p>			
FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
Traballo académico	1)Aportar orixinalidade na elección do tema a desenvolver. 2)Organizar correctamente a información necesaria. 3)Levar a cabo unha presentación correcta e coherente da proposta realizada. 4)Presentar una redacción que deixe amosar a claridade de ideas aí como a organización da información utilizada, o coidado nos datos aportados. 5)Amosar coñecementos suficientes relacionados coa materia. 6)Empregar correctamente a lingua estranxeira. 7)Saber utilizar e aportar fluidez na presentación mediante a utilización das TIC 8)Presentar os datos bibliográficos e notas a pe de páxina que se precisen correctamente. 9)Demostrar control de comunicación e ordenación dos contidos e tempos empregados para as diferentes partes de que conste a exposición. 10)Amosar dominio dos contidos e fluidez verbal durante a rolda de preguntas e/ou posible debate.	Todas	20%
Concerto público: A escoller unha das opcións			
Interpretación pública dun concerto	1)Amosar orixinalidade e coherencia na elección do repertorio do programa, así como adecuación ás súas	Todas	80%

Gravación do programa de concerto	<p>características vocais e interpretativas.</p> <p>2) Demostrar dominio da técnica, cunha correcta emisión e control da voz na interpretación do repertorio.</p> <p>3) Ser quen de cantar cunha correcta afinación, co preciso control do aire na interpretación do repertorio.</p> <p>4) Amosar calidade e homoxeneidade da voz</p> <p>5) Utilizar a pronunciación correcta do texto, a través dunha axeitada articulación, e amosar unha ampla comprensión dos textos das diferentes obras a interpretar.</p> <p>6) Respetar ás convencións interpretativas de cada estilo, aplicando os coñecementos estilísticos e estéticos traballados ao longo dos seus estudos, amosando versatilidade da voz con control correcto do vibrato, proxección do son, e respectando os elementos de ornamentación.</p> <p>7) Cantar con equilibrio nos fraseos e dominio nas dinámicas.</p> <p>8) Cantar con control do tempo nas obras, así como realización de correctas variacións agónicas durante todas as interpretacións.</p> <p>9) Amosar un equilibrio na dinámica en relación co piano, así como co resto dos instrumentos, de ser o caso.</p> <p>10) Ser quen de interpretar o repertorio de memoria, con soltura e seguridade na presenza escénica, amosando profesionalidade no escenario.</p>		
Traballo relacionado co concerto	<p>1) Amosar orixinalidade e coherencia na elección do repertorio do programa, así como adecuación ás súas características vocais e interpretativas.</p> <p>2) Coñecer e utilizar adecuadamente as características dos diferentes idiomas que integren o concerto, na tradución dos mesmos</p> <p>3) Respetar ás convencións interpretativas de cada estilo, aplicando os coñecementos estilísticos e estéticos traballados ao longo dos seus estudos, e saber aplicarlas durante o análise das diferentes obras presentadas.</p> <p>4) Amosar coñecementos suficientes con respecto ao repertorio adecuado ás súas características vocais.</p> <p>5) Ter dominio nas súas xustificacións respecto dos diferentes apartados dos temas, así como nas diferentes cuestións que o tribunal poida plantexar.</p>	Todas	80%

7. ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIAIS

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
*	*
No presente curso académico non hai alumnado da especialidade que precise pautas por necesidades educativas especiais.	

8. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

Allió, Miriam: *Los espacios de la voz*. Edit. Clivis

Allió: *Reflexiones sobre la voz*. Edit. Casa Beethoven

Bustos, Inés: *La voz*. Edit. Paidotribo

Carrillo Guzmán, M. : *Introducción a la dramaturgia musical*. Editum (ediciones de la Universidad de Murcia)

Concone: *15 vocalizzi*. Edit. Ricordi

De Mena, Ana: *Educación de la voz. Principios fundamentales de ortofonía*. Edit. Aljibe

De Pedro, e Sánchez.: *Manual práctico de ornamentación barroca*. Edit. Real Musical

Eco, Umberto: *Cómo se hace una tesis: técnicas y procedimientos de estudio, investigación y escritura*. Gedisa. 2002.

Falcón, L. : *La ópera, voz, emoción y personaje*. Alianza Música

Ferrer: *Teoría y práctica del canto , El camino de una voz*. Edit. Herder

García, M. : *Tratado completo del arte del canto*. Ed. Reichenberger

Graetzer, G.: *Los adornos en las obras de J.S.Bach*. Edit. Ricordi

Harmoncourt, N.: *La música como discurso sonoro*. Acanalado, Barcelona 2006

Jackson Menaldi, Cristina: *La voz normal*. Edit. Médica hispanoamericana

Jacobs, A. e Sadie, S.: *El libro de la ópera*. Edit. Rialp

Lawson, C.- Stowell, R.: *La interpretación histórica de la música*. Alianza Música

Lehmann, Lilli: *How to sing*. Edit. Dover

Mansion: *Estudio del canto*. Edit. Ricordi americana

Mantel, Gerhard: *Interpretación. Del texto al sonido*. Edit. Alianza Música.

Perelló-Caballé: *Canto-Dicción*. Edit. Científico-médica.

Quiñones, Carmen: *Programa para la prevención y el cuidado de la voz*. Edit. Praxis

Regidor, Ramón: *La clasificación de la voz*. Real Musical

Regidor, Ramón: *Temas del canto. El aparato de fonación*. Real Musical. Madrid, 1975

Ricci: *Variationi-cadenze tradizioni*. Edit. Ricordi

Ristad: *La música en la mente*. Edit. Cuatro vientos

Sopeña Ibáñez, F. : *El nacionalismo y el Lied*. Ed: Real Musical

Starobinsk.: *Las hechiceras, poder y seducción en la ópera*. Akal Música

Tunbridge, L.: *El ciclo de canciones*

Turina: *Vocalizaciones*. Edit. Unión musical española

- Enlaces de interés:

www.abrsm.org/musicinwords

http://biblioteca.itson.mx/dac/sl/descargas/formato_apa.pdf

http://www.iberori.org/doctos/manual_chicago.pdf

http://www.chicagomanualofstyle.org/tools_citationguide.html

http://www.ull.es/view/institucional/bbtk/Partes_de_un_trabajo/es